

Θέση και Συστάσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τον χαρακτηρισμό Ασφαλούς Τρίτης Χώρας από την Ελλάδα

2 Αυγ 2021

UNHCR

Στις 7 Ιουνίου 2021, με Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ), η Ελλάδα χαρακτήρισε μονομερώς την Τουρκία ως ασφαλή τρίτη χώρα για τους αιτούντες άσυλο που προέρχονται τόσο από τη Συρία, όσο και από το Αφγανιστάν, το Μπαγκλαντές, το Πακιστάν και τη Σομαλία. Ως εκ τούτου, η χρήση των διαδικασιών παραδεκτού, που μέχρι τότε εφαρμόζονταν μόνο για τους Σύρους, επεκτείνεται σε τέσσερις επιπλέον εθνικότητες, ενώ επεκτείνεται και το γεωγραφικό εύρος της εφαρμογής τους για μεταφορές στην τρίτη χώρα και από την ενδοχώρα της Ελλάδας.

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.) παρακολουθεί την ΚΥΑ που εξέδωσε η Ελλάδα στις 7 Ιουνίου 2021, καθώς και την άμεση εφαρμογή της με την αλλαγή των προγραμματισμένων συνεντεύξεων από επί της ουσίας σε επί του παραδεκτού συνεντεύξεις.

Προϋποθέσεις για τον χαρακτηρισμό ως ασφαλούς τρίτης χώρας: Ο χαρακτηρισμός ως ασφαλούς τρίτης χώρας θα πρέπει να βασίζεται σε αξιόπιστες, αντικειμενικές και

επικαιροποιημένες πληροφορίες που προέρχονται από ένα εύρος πηγών. Επίσης, η διαδικασία προσθήκης ή αφαίρεσης μιας χώρας από τον κατάλογο χαρακτηρισμένων «ασφαλών τρίτων χωρών» θα πρέπει να είναι διαφανής, επιδεκτική νομικής αμφισβήτησης και αναθεωρήσιμη ενόψει μεταβαλλόμενων συνθηκών. Η παραπάνω προϋπόθεση απαιτεί το Κράτος που επιθυμεί να ορίσει μια τρίτη χώρα ως ασφαλή, στην προκειμένη περίπτωση η Ελλάδα, να διεξάγει ενδελεχή αξιολόγηση και παρακολούθηση των αντίστοιχων εγγυήσεων προστασίας τόσο σε νομικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο, πριν και καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης μιας ενδεχόμενης συμφωνίας.

Διασφάλιση εγγυήσεων προστασίας σε νομικό και πρακτικό επίπεδο: Όποτε εφαρμόζεται η έννοια της ασφαλούς τρίτης χώρας και διεξάγονται διαδικασίες παραδεκτού, θα πρέπει να υφίστανται οι απαιτούμενες εγγυήσεις προστασίας για τη μεταφορά στην τρίτη χώρα των αιτούντων που ανήκουν σε αυτές τις εθνικότητες, συμπεριλαμβανομένης της εξατομικευμένης κρίσης του συγκεκριμένου προφίλ και των περιστάσεων καθενός αιτούντος άσυλο. Τα παραπάνω θα πρέπει να προβλέπονται από το νόμο και να εφαρμόζονται στην πράξη, προτού πραγματοποιηθεί η οποιαδήποτε επανεισδοχή. Δίχως εγγυήσεις προστασίας τέτοιου είδους, η εν λόγω συμφωνία (επανεισδοχής) μπορεί να οδηγήσει σε κινδύνους για την προστασία των αιτούντων άσυλο.

Η εφαρμογή της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας προϋποθέτει τη διεξαγωγή εξατομικευμένης κρίσης πριν από τη μεταφορά στην τρίτη χώρα, από την οποία να προκύπτει ότι η εν λόγω τρίτη χώρα (1) θα επιτρέψει την επανεισδοχή του ατόμου, (2) θα του διασφαλίσει την πρόσβαση σε μια δίκαιη και αποτελεσματική διαδικασία ασύλου, (3) θα του επιτρέψει να παραμείνει στη χώρα έως ότου καθοριστεί το καθεστώς του και (4) θα διασφαλίσει την τήρηση των προτύπων μεταχείρισης των ατόμων, σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επιπλέον, εφόσον έχει προσδιορισθεί το καθεστώς του αιτούντος ως προσφυγικό, θα πρέπει να αναγνωριστεί αναλόγως και να χορηγηθεί στον αιτούντα νόμιμη διαμονή. Η Υ.Α. κρίνει επίσης ότι πρέπει να υφίσταται ένας ουσιαστικός σύνδεσμος μεταξύ του αιτούντος άσυλο και της τρίτης χώρας προκειμένου μια μεταφορά εκεί να καταστεί εύλογη και βιώσιμη, και να αποφευχθούν οι μεταφορές όπου ο σύνδεσμος αυτός δεν υφίσταται.*

Αύξηση αποτελεσματικότητας και άλλα πλεονεκτήματα των διαδικασιών επί της ουσίας έναντι των διαδικασιών παραδεκτού: Η Υ.Α. υπενθυμίζει ότι η εκτεταμένη χρήση των διαδικασιών παραδεκτού συνοδεύεται από μειονεκτήματα και όχι απαραίτητα από αύξηση της αποτελεσματικότητας. Αυτό αποδείχθηκε στην πράξη από το γεγονός ότι από όλα τα άτομα που επέστρεψαν βάσει της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας πριν τον Μάρτιο του 2020, μόνο το 19% ήταν Σύροι, δηλαδή της εθνικότητας στην οποία εφαρμόστηκαν οι διαδικασίες παραδεκτού. Το υπόλοιπο 81% αφορούσε αιτούντες από χώρες των οποίων τα αιτήματα εξετάζονταν μέχρι και την έκδοση της πρόσφατης Υπουργικής Απόφασης επί της ουσίας. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η χρήση των διαδικασιών παραδεκτού δεν αποτέλεσε παράγοντα αποτελεσματικότητας κατά την υλοποίηση των μεταφορών βάσει της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας. Ως εκ τούτου, η εκτεταμένη χρήση τους ενδέχεται να μην συμβάλλει στην επιδιωκόμενη αύξηση της αποτελεσματικότητας. Η πιθανή αύξηση των δικαστικών ελέγχων επί των αποφάσεων παραδεκτού σε σύγκριση με τις διαδικασίες επί της ουσίας, συνιστά έναν περαιτέρω παράγοντα επιβράδυνσης.

Η Υ.Α. θεωρεί ότι οι επί της ουσίας, δίκαιες και ταχείες διαδικασίες ασύλου συνιστούν έναν πιο κατάλληλο τρόπο για τη διαχείριση των διακυμάνσεων στις αφίξεις και στους αριθμούς των αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων μεγαλύτερων αριθμών.** Σε περίπτωση τελεσίδικης

αρνητικής απόφασης, η χρήση επί της ουσίας δίκαιων και γρήγορων διαδικασιών θα επέτρεπε και την επιστροφή των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο στη χώρα καταγωγής τους, κάτι που δεν προβλέπεται για τις απλές διαδικασίες παραδεκτού.

Απαραίτητη επί της ουσίας εξέταση ελλείψει δυνατότητας επανεισδοχής: Η απουσία αμοιβαίας συμφωνίας επανεισδοχής ή η καθυστέρηση στην υλοποίησή της, αυξάνει τον κίνδυνο παρατεταμένης κράτησης καθώς και τις καταστάσεις νομικής αβεβαιότητας για τους ενδιαφερόμενους που ενδέχεται να μη γίνουν δεκτοί, με συνέπεια να αυξάνεται έτσι η ανθρώπινη δυστυχία και, κατά πάσα πιθανότητα, να προκαλούνται περαιτέρω μετακινήσεις εντός της Ε.Ε. Όπου διαπιστώνεται έλλειψη αμοιβαία συμφωνημένης συνεργασίας ή δεν υφίστανται οι απαραίτητες εγγυήσεις προστασίας, θα πρέπει να διεξάγεται αμελλητί η επί της ουσίας εξέταση των αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται από αιτούντες των αντίστοιχων εθνικοτήτων, προκειμένου να αποφευχθούν έτσι οι καταστάσεις νομικής αβεβαιότητας.

Η κρισιμότητα του να ληφθεί υπόψη ο επιμερισμός των ευθυνών: Η Υ.Α. επισημαίνει ότι η Τουρκία είναι η μεγαλύτερη χώρα υποδοχής παγκοσμίως. Συνεπώς, η διεθνής αλληλεγγύη και ο επιμερισμός των ευθυνών θα πρέπει να αποτελούν ένα πρωταρχικό μέλημα για οποιαδήποτε συμφωνία συνεργασίας.

Ως εκ τούτου, η Υ.Α. συνιστά στην Ελλάδα τα ακόλουθα:

- α. Να αποσαφηνιστεί η μεθοδολογία και η ανάλυση που οδήγησε στον εν λόγω χαρακτηρισμό ασφαλούς τρίτης χώρας όπως αυτό απαιτείται από το ελληνικό δίκαιο και το δίκαιο της Ε.Ε., καθώς και ο προβλεπόμενος ρόλος της χώρας όσον αφορά τον έλεγχο των απαιτούμενων εγγυήσεων προστασίας σε νομικό και πρακτικό επίπεδο.
- β. Να επανεξεταστεί η εκτεταμένη χρήση των διαδικασιών παραδεκτού στην Ελλάδα κλίνοντας υπέρ των επί της ουσίας δίκαιων και γρήγορων διαδικασιών ασύλου.
- γ. Να ληφθούν δεόντως υπόψη οι απαραίτητες εγγυήσεις προστασίας για τη χρήση της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας στις ελληνικές διαδικασίες και να διασφαλιστεί επαρκής ικανότητα για ποιοτική, εξατομικευμένη εξέταση, όπως απαιτείται από το διεθνές και το ενωσιακό δίκαιο.
- δ. Να προβλέπεται η ταχεία πρόσβαση στις επί της ουσίας διαδικασίες ασύλου οποτεδήποτε ένα άτομο δεν δύναται να επιστρέψει στην τρίτη χώρα, προκειμένου να αποφευχθούν οι καταστάσεις νομικής αβεβαιότητας και παρατεταμένης κράτησης.

Υ.Α., Ιούλιος 2021

* Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις απαραίτητες εγγυήσεις προστασίας παρατίθενται στο έγγραφο της Υ.Α. «Νομικές εκτιμήσεις σχετικά με την πρόσβαση στην προστασία και τη σύνδεση του πρόσφυγα με την τρίτη χώρα, στο πλαίσιο της επιστροφής ή της μεταφοράς σε ασφαλείς τρίτες χώρες», Απρίλιος 2018, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/5acb33ad4.html>

** Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, «Κείμενο Συζήτησης για δίκαιες, ταχείες και απλοποιημένες διαδικασίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», 25 Ιουλίου 2018, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/5b589eef4.html>

English

Μοιράσου το στο Facebook

Μοιράσου το στο Twitter

GLOBAL WEBSITE

UNHCR GREECE

OPERATIONAL PORTAL

© UNHCR 2001-2022

Επικοινωνία

Όροι και προϋποθέσεις χρήσης

Follow